

Üniversitelerin Fethi

Bir Bakışta...

Türkiye’de bilimin olmazsa olmazı özgür düşünceyi, akademik özerklik ve özgürlükleri hep bir engel olarak gören siyasal iktidarlar sıklıkla bilim insanlarıyla çatıştılar. Bu nedenle yükseköğretim politikaları otoriter bir bakış açısıyla şekillenirken yasaklar, tasfiyeler ve cezalar her dönem varlığını korudu. 12 Eylül darbecilerinin oluşturduğu YÖK rejimiyle bu politikalar kurumsal ve sürekli bir kimliğe kavuştu. Onu değiştirmeyi vaat edenlerin iktidara geldikten sonra sözlerini unutmalarıyla üniversitelerdeki vesayet sürüp gidiyor. AK Parti de -iktidarının ilk yıllarında savunduğunun aksine- bu konuda bir istisna olmadı. Hatta üniversitelere yönelik baskılar, darbe dönemlerini katlarca aşan boyutlara ulaştı. Aşağıda ana hatlarıyla adım adım bu sürece nasıl gelindiğinin özetini bulacaksınız.

- **2002, 3 Kasım:** Genel seçim sonucu Ak Parti tek başına iktidara geldi.([Detaylar](#))
- **2004, 14 Temmuz:** YÖK’te asker üye bulundurulması uygulamasına son verildi.
- **2008:** Açılan onlarca yeni üniversiteyle üniversitesi olmayan il kalmadı. Ancak öğretimin kalitesi düştükçe düştü. 2019 yılına gelindiğinde Türkiye’de 73 Vakıf 129 üniversite bulunuyor.([Detaylar](#))
- **2007, 28 Ağustos:** Ak Partili bir Cumhurbaşkanı’nın göreve gelmesiyle, iktidar, YÖK ve üniversitelerde kadrolaşma imkanlarını ele geçirdi.([Detaylar](#))
- **2010, 5 Ekim:** 2008’de Meclis’ten geçen ancak AYM tarafından iptal edilen Anayasa değişikliğinden 2 yıl sonra üniversitelerdeki başörtüsü yasağı YÖK genelgesiyle kaldırıldı.([Detaylar](#))
- **2008-2011:** Yasa değişiklikleri ile yürütmenin ve kontrol altına alınan YÖK’ün merkezi konumu daha da güçlendirildi. Üniversite personelinin özlük haklarında ciddi kısıtlamalara gidildi.([Detaylar](#)) Akademisyenlerin atama ve yükseltilmelerinde bilimsel kriterlerin yerini siyasal tercihler aldı.([Detaylar](#)) Bilimsel, idari, mali özerkliğe sahip Türkiye Bilimler Akademisi’ne üye atama yetkisi bile hükümet ile YÖK’e geçti.([Detaylar](#))
- **2013, 7 Kasım:** Disiplin Yönetmeliği’nde yapılan değişikliklerle üniversitede bildiri dağıtmak bile ceza kapsamına alındı, soruşturma süresince öğrencilerin üniversiteye girmesi de engellendi.([Detaylar](#)) Ardından kampüsler sürekli karakollara dönüştürüldü, okul içerisinde polise sınırsız arama yetkileri verildi. Akademide muhalif unsurlara soruşturmalar açıldı. YÖK, üniversitelerin kadrolarını kullanmasına izin vermedi, atamaları engelledi. Erdoğan, rektör seçimlerinde üniversitenin neredeyse tamamının desteklediği adayları atamamak için her yola başvurdu.
- **2016, 10 Ocak:** Barış çağrısı yapan akademisyenler hakkında Erdoğan’ın talimatıyla soruşturmalar başlatıldı.([Detaylar](#)) Kimi OHAL KHK’larıyla ihraç edildi, işten çıkarıldı veya istifaya zorlandı. Haklarında ayrı ayrı açılan yüzlerce davada ayrı ayrı mahkemelerde yargılandılar, “örgüt propagandası” suçlamasıyla hapse mahkum edildiler.
- **2016, 23 Temmuz - 2018, 8 Temmuz:** OHAL döneminde çıkarılan [KHK](#)’larla 15 vakıf üniversitesi kapatıldı, 6.081 akademisyen ihraç edildi. Dekanların tamamı istifa ettirildi, üniversite yönetimleri tamamen değişti.([Detaylar](#))

- **2016, 29 Ekim:** Erdoğan'ın talimatının ardından çıkarılan bir OHAL KHK'sıyla rektörlük seçimleri kaldırıldı. Erdoğan üniversite yönetimlerinin belirlenmesinde tek ve son sözün sahibi oldu.([Detaylar](#))
- **2018, 22 Şubat:** Erdoğan talimatının ardından YÖK ve TBMM harekete geçti, yardımcı doçentlik kaldırıldı. 36 bin civarındaki akademik personel bir anda doçent oluverdi.([Detaylar](#))
- **2018, 13 Eylül:** Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile rektörler için en az üç yıl profesörlük yapma şartı kaldırıldı.([Detaylar](#))

Arka Plan...

1933 yılında Darülfünun'dan üniversitelere geçiş, Cumhuriyet elitlerinin hedeflediği “*yeni kurulan ulus devletin ‘makbul’ vatandaşını yaratmak*” amacına yönelik önemli bir adımdı. Hitler Almanyası'ndan kaçan çok sayıda bilim insanına kapılar açılarak üniversitelerin “çağdaştırılması” yönünde adımlar atıldı. Ancak ülkeyi yönetenlerin özgür düşünceye tahammül gibi bir niyeti olmadığından akademisyenlerle sık sık çatıştılar. Bu durum 1933'de başlayan “reform” adı altında sunulan değişimden bu yana sürüyor. Akademik özerklik ve özgürlük devlet tarafından hep bir engel olarak görüldü. Genel olarak toplum -ve bunun doğal bir sonucu olarak- özel olarak da üniversiteler sistemle uyumlu, biata odaklı, tek tipçi olarak şekillendirildi. Sorgulayan, devlete ve topluma bilimsel ölçütlerde eleştirel bakan akademisyenler istisnasız her dönemde “komünist”, “vatan haini”, “terörist”(!) olarak hedef ilan edildi.

1950'de iktidara gelen Menderes kendisini eleştiren profesörleri “*kara cübbeliler*” diye aşağıladı. 1960 darbesinin ardından cuntacılar 147 akademisyeni tasfiye etti. Ardından belirli aralıklarla gelen askeri darbelerle akademideki kısımlar sürdü. 1971 askeri müdahalesi üniversite özerkliğini iyice budadı. 1973 yılında çıkarılan Üniversiteler Kanunu ile üniversite tanımında hedef “milli” değerlere yöneltildi. Ama asıl büyük darbeyi 12 Eylül 1980 askeri rejimi vurdu.

12 Eylül darbesinin ardından Milli Güvenlik Kurulu 1971 tarihli 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'na bir ek yaparak komutanlıklara, kamu görevlilerinin işlerine son verebilme yetkisi tanıdı. Binlerce kamu çalışanları kıyım uğrarken “1402”likler adı daha çok üniversitelerden uzaklaştırılan öğretim elemanları için kullanıldı. Bu olay, -2016 yılında ilan edilen OHAL'e kadar- Türkiye'de siyasi gerekçelerle üniversitelerde uygulanan en geniş tasfiye oldu. Darbeciler üniversitelerdeki “sol görüşlü” öğretim üyelerini temizlemekle yetinmedi, üniversiteleri tek merkezden yönetmek amacıyla bir yapı oluşturdu. Üniversiteler Yüksek Öğrenim Kurumunun (YÖK) merkezi otoritesine bağlandı.

28 Şubat 1997 postmodern darbesi ile üniversitelerdeki kıyım devam etti. Bu sefer hedefte müteedeyyin kesimler çoğunlukta idi. Asker baskısıyla yapılan bu tasfiyeler Ak Parti iktidarının ilerleyen yıllarında sivil bir karaktere dönüştü ve daha önce görülmedik boyutlara ulaştı. “Vesayet karşıtı” olmak iddiasındaki Ak Parti zamanla merkezileşme ve otoriterleşme eğilimiyle tüm kurumsal yapıyı yeniden düzenlerken kimi zaman da eski “vesayet” kurumlarını -kendisini için- yeniden inşa etti. Yükseköğrenim politikalarındaki süreklilik ve üniversitelerin “devlet eliyle” hizaya getirilmesi sürüp gidiyor.

12 Eylül'ün en kalıcı kurumu YÖK...

Üniversiteleri disipline etmek isteyen 12 Eylül yönetimi 6 Kasım 1981'de çıkardığı [2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu](#) ile 1973'te kurulan ancak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen “Birinci YÖK”ün yetkilerini daha da genişletti. Darbeciler üniversiteleri siyasi otoritenin sıkı denetimi ve egemenliğine alan kurumsal bir yapı oluşturdu. Akademik özgürlükler ve özerklik tamamen ortadan kaldırıldı, merkeziyetçi bir biçimde her türlü kararın Ankara’da alındığı bir sistem inşa edildi.

Kanun, üniversiteyi ve üniversite öğrencilerinin hangi ilke ve değerleri taşıyan “vatandaşlar” olarak yetiştirileceğini detaylı olarak tanımlıyor akademinin üreteceği bilgi ve bu bilginin sınırlarını devlet tespit ediyordu. YÖK, öğretim üyelerini meslekten uzaklaştırmak da dâhil, her türlü yetkiye sahip oldu. Üniversite yönetimlerinin belirlenmesinde “seçim” yerine “atama” kriterine geçildi. Hiyerarşik bir düzen içerisinde, dekanlar, rektörün önerdiği adaylar arasından YÖK tarafından, rektörler de YÖK’ün önerdiği 4 aday arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilmeye başlandı.

YÖK, ürünü olduğu askeri rejimin son bulmasının ardından her dönem tartışmaların odağında oldu, kaldırılması neredeyse tüm siyasi partilerin her seçim döneminde vaatlerinin arasında yer aldı. Ancak 1981'den bugüne, yasada yapılan 40'ın üzerinde düzenlemeye rağmen devlet üniversite üzerindeki denetiminden vazgeçmedi.

1992 yılında yapılan düzenlemeyle üniversite yöneticilerinin belirlenmesinde seçim yöntemi getirildi. Buna göre üniversitelerin seçimle belirledikleri en çok oy alan altı rektör adayı YÖK tarafından üçe indiriliyor Cumhurbaşkanı da bu üç isimden birini atıyordu. Ancak YÖK, en yüksek oyu alan adayı öneri listesinde ilk sıraya taşımadığı gibi, Cumhurbaşkanının atama kararında da seçimlerin hiçbir bağlayıcılığı yoktu. YÖK ve Cumhurbaşkanının rektörü, rektörün dekanları, dekanların da anabilim dalı başkanlarını belirlediği hiyerarşik düzen sürerken seçimler hiçbir anlam taşıyor.

Sonuç olarak, bürokratik denetim ağları ve baskı mekanizmaları ile üniversiteler kağıt üzerinde bile hiçbir dönem özerk/özgür olamadı. YÖK Başkanı ve rektörler kendi düzenlerine, düşüncelerine uymayan akademisyenlere, bilimsel eğitim ve örgütlenme özgürlüğü isteyen öğrencilere "disiplin terörü" uyguladı, bilimsel toplantılar/konferanslar bile YÖK onay vermediğinde engellendi.

Askeri darbenin ürünü olan YÖK; 28 Şubat post-modern darbesinde de “görevini” yerine getirdi. Ordunun baskısıyla, muhafazakar kesime karşı başlatılan yoğun saldırılardan üniversiteler de nasibini aldı. Başörtülü gençler üniversitelere sokulmadı, ikna odaları kurulup başlarını açmaya zorlandı. İkna olmayanlar öğrenimlerine son vermek ya da dış ülkelere gitmek zorunda kaldı. Dönemin YÖK Başkanı Kemal Gürüz kendi misyonunu “*üniversitelerin temizlenmesi*” olarak ifade ediyordu.

Ak Partili Yıllar...

2002 yılında tek başına iktidara gelen Ak Parti'nin Hükümet programında ve Acil Eylem Planında yükseköğretim sisteminde köklü değişiklikler yapılacağı ilan edildi. YÖK'te asker üye bulundurulmasına son verildi. Ancak başörtüsü yasağının kaldırılması hayli zaman aldı. Açılan yeni üniversitelerle 6 yılın sonunda Türkiye'de üniversitesi olmayan il kalmadı ancak adına üniversite denilen ama bilim üretmekle ilgisi olmayan bir yığın kurum ortaya çıktı.

2002-2010 yılları arasında, Yükseköğretim Kanunu'nda 15 kez; 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nda 1 kez, 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nda ise 19 kez değişiklik yapıldı. Ancak YÖK ve rektörler ile siyasi iktidar arasında, üniversiteler üzerinde adeta bir iktidar savaşı yapıyordu.

İktidarın YÖK'le ilgili tutumu Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı seçilmesi ve yeni YÖK başkanlığına iktidarın seçtiği bir ismin getirilmesi ile tümüyle değişti. Yeni rektör atamalarıyla iktidar, tüm yükseköğretim sistemini denetim altına aldı. Böylece -Ak Parti'nin ilk yıllarında savunduğunun tersine- YÖK yeniden inşa edildi, üniversiteler üzerindeki “vesayetini” sürdürürken merkezi gücü daha da artırıldı. Denetim mekanizmalarına karşı koruma altına alındı. 12 Eylül 2010'da yapılan Anayasa oylamasının ardından YÖK Danıştay kararlarına da aldırılmamaya başladı.

Üniversiteler büyük bir hızla muhalif ya da muhalefet yapabilecek kadrolardan arındırılırken öğretim elemanlarının atama ve yükseltilmelerinde akademik jürilerin etkisi azaldı. Ağustos 2011'de bilimsel, idari, mali özerkliğe sahip [Türkiye Bilimler Akademisi'ne \(TÜBA\)](#) üye atama yetkisi hükümet ile YÖK'e geçti. Aynı günlerde üniversitelere araştırma görevlisi alımı merkezi sisteme ([Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı-ÖYP](#)) bağlandı.

Her zaman için bir tehdit gözüyle bakılan öğrencileri kontrol altında tutmak için neredeyse bir kışla disiplini ve bu yapıya itaat etmeyen isteyen akademisyenler üstünde de yoğun baskılar uygulandı. 2000-2012 yılları arasında toplam 48 bin 269 öğrenci hakkında soruşturma açıldı. Soruşturma açılan 34 bin 818 öğrenciye çeşitli cezalar verildi.

Bu soruşturmalar her geçen daha da yaygınlaşırken 2012 yılının son günlerinde Başbakan Erdoğan'ın ziyaret ettiği ODTÜ'de protestolarla karşılaştı. Birçok öğrencinin yaralandığı müdahaleyi gerçekleştiren polisleri tebrik eden Erdoğan öğrencilere destek olan öğretim elemanlarını hedef aldı. Hemen ardından YÖK harekete geçti. 13 üniversite rektörü de öğrencileri kınayarak nasıl protesto yapılacağına ait “iktidara uygun protesto dersi”(!) verdi.

2013 yılında [Öğrenci Disiplin Yönetmeliği](#)'nde üniversitede bildiri dağıtmayı bile ceza kapsamına alan, soruşturma süresince öğrencilerin üniversiteye girmesini engelleyebilecek bir değişiklik yapıldı. Daha bir gün öncesinde “Akademik Özgürlük Bildirisi” yayımlayan dönemin YÖK Başkanı artan öğrenci eylemlerinden dert yanıyor, *“Rektörlüklerden yoğun olarak gelen disiplin yönetmeliğini genişletme taleplerine direnemedik”* diyordu. Üniversite yönetimleri kendilerini savcı ve yargıç yerine koyarken öğrencileri sosyal medya paylaşımları nedeniyle okuldan uzaklaştırıyor, mahkemelerin bile kanıtlayamayacağı suçlamalarla öğrenciler hakkında “yasa dışı örgüt üyesi olmak” gibi bir hüküm verip, okuldan atıyordu.

Aynı dönemde Erdoğan üniversitelere artık polisin görev alacağını “müjdeledi”(!) [İçişleri Bakanlığı genelgesiyle](#), kampüslerin etrafında 24 saat polis olması, yeni akademik dönem öncesinde rektörlerin valiler ve emniyet müdürleriyle toplantılar yapması talimatı verildi. Ardından okullar sürekli karakollara dönüşmeye başladı, üniversite yönetimleri polise sınırsız arama yetkileri verdi. Erdoğan, üniversitelerin öğrencileri “*kitap yüklü merkepler*” olarak yetiştirdiğini ve üniversitelerin “*milletin değerlerine karşı*” olduğunu ilan etti.

Geçtiğimiz yıl hazırladığımız [rapora](#) göre örgün ve yaygın eğitimde kayıtlı, tutuklu veya hükümlü öğrenci sayısı yaklaşık 70.000. Yani 2018 yılında tutuklu ve hükümlü öğrencilerin sayısı, 16 yıl önce Türkiye’deki toplam tutuklu ve hükümlü sayısından fazla!

Akademide iktidara boyun eğmeyen muhalif unsurlara yönelik baskılar da hız kesmiyordu. Örneğin YÖK, Boğaziçi Üniversitesinde var olan kadroların kullanılmasına izin vermiyor, atamaları engelliyor ve kadroların boş kalmasına neden oluyordu. 2016 yılında rektör seçimlerde oyların yüzde 89’unu alarak rekor bir destekle yeniden göreve seçilen Gülay Barbarosoğlu aylarca Erdoğan tarafından atanmadı. Nihayetinde rektör seçimleri kaldırıldı, Erdoğan da Boğaziçi’nin rektörlüğüne Barbarosoğlu yerine seçime bile katılmayan bir ismi atadı. ODTÜ de Erdoğan tarafından sıklıkla hedef alınıyor; her seferinde YÖK, Erdoğan tarafından verilen talimatla harekete geçiyordu. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, icraatı ve açıklamalarıyla muhalif kimliğini koruyan Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye) Dekanı Yalçın Karatepe hakkında “terör örgütlerinin fakültede hakimiyet kurmasına fırsat vermek”(!) suçlamasıyla soruşturma başlatıyordu.

Erdoğan’ın Cumhurbaşkanı olmasının ardından artık Akademik Yıl Açılış Töreni de Cumhurbaşkanlığı Sarayında yapılır hale geldi. 2016 yılındaki ilk törende Erdoğan, YÖK üyeleri ile 181 üniversitenin rektör ve senato üyelerine yaptığı konuşmada rektörlük seçimlerinin kaldırılmasını istedi. Kısa bir süre sonra da bunu yaptı. Cumhurbaşkanı seçildiği Ağustos 2014’ten o tarihe kadar atadığı 74 rektörün 29’unda üniversitenin seçimlerini dikkate almayan Erdoğan artık üniversite yönetimlerinin belirlenmesinde tek ve son sözün sahibi oldu.

Barış İçin Akademisyenler...

Kürt sorununda “çözüm süreci” olarak adlandırılan müzakerelerin sonuçsuz kalmasıyla birlikte, Temmuz 2015’ten itibaren çatışmalı süreç yeniden başladı. Kürt illerinde birbiri ardına sokağa çıkma yasakları ilan edildi. Yerleşim merkezlerindeki çatışmalar ve askeri operasyonlar sırasında yaşanan insan hakları ihlallerine karşı 2016 yılının Ocak ayında bir grup akademisyen “*Bu Suça Ortak Olmayacağız*” başlıklı bir bildiri yayımladı. Bildiriyi imzalayan 89 üniversiteden 1.128 bilim insanı, şiddetin son bulması ve barış çağrısı yapıyordu. Çok geçmeden, dünyanın her köşesinden, 1.800’den çok akademisyen, Türkiye’deki meslektaşlarının yanında olduklarını açıkladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan imzacıları “[sözde akademisyenler](#)”, “[aydın müsveddeleri](#)” diye tanımlayarak “*ihane*” içinde olmakla suçladı, yargıyı ve rektörleri harekete geçmeye çağırdı. YÖK, “[gereği yapılacaktır](#)” dedi. Akademisyenler linç kampanyalarının hedefi olurken haklarında idari ve adli soruşturmalar başlatıldı. Onlarca akademisyen gözaltına alınırken imzacılar adına bildiriye kamuoyuyla paylaşılan 4 bilim insanı tutuklandı.

İmzacı akademisyenlerden 406'sı kısa bir süre sonra ilan edilen OHAL kapsamında çıkarılan kararnamelerle ihraç edildi. 89'u işten çıkarıldı, 99'u istifa veya emekliliğe zorlandı. Haklarındaki yargılama süreci ayrı ayrı mahkemelerde açılan bir sürü davaya bölündü. Ağustos 2019 itibariyle 59 ayrı mahkemede yargılanan 788 akademisyenin 204'ünün davaları sonuçlandı. Hepsinde "örgüt propagandası" veya "örgüte yardım" suçlamasıyla 15 ile 36 ay arasında değişen hapis cezaları verildi. Mahkumiyet kararlarının 36'sında erteleme uygulanmadı. İlk hapse giren Prof. Dr. Füsün Üstel oldu.

3 yılı aşkın bir sürenin ardından 26 Temmuz 2019'da Anayasa Mahkemesi "ifade özgürlüğü ihlali" kararı verdi. Açılan yüzlerce dava da verilen cezalar da hükümsüz hale gelirken rektörler tekrar harekete geçti. Ağrı İbrahim Çeçen, İstanbul Aydın, Altınbaş ve İstanbul Medeniyet Üniversiteleri rektörlükleri, dekanlıklara, dekanlıklar da bölüm başkanlarına "Anayasa Mahkemesi Terörü Meşrulaştıramaz" başlıklı bir bildiri göndererek akademisyenlerin imzalamasını istedi. İstanbul, İzmir Dokuz Eylül, Yıldız Teknik, İstanbul Teknik, Gazi ve Anadolu Üniversiteleri rektörleri de benzer içerikte açıklamalar yayımladı.

Üniversitelerde OHAL...

15 Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL, gerekçesi ile hiç ilgisi olmayan ama muhalefet eden, hak arayan herkese karşı silah olarak kullanıldı. 7 kez uzatılarak iki yıl boyunca kesintisiz bir şekilde yürürlükte kalan OHAL'le ülke, yargı ve yasama denetimi dışında kararnamelerle yönetildi. Bu dönemde en az 154 yasada yapılan yüzlerce değişikliktten üniversiteler de payını aldı.

Rektörleri acilen toplantıya çağıran YÖK Başkanı "Başkomutanımız, Sayın Cumhurbaşkanımızı buradan saygı ile selamlıyoruz" dedi. YÖK'e göre "vatanseverlik ve vatansever nesiller yetiştirmek tüm değerlerinin en önünde ve üzerindeydi". Darbe girişiminden 4 gün sonra YÖK, 1.176'sı devlet, 401 vakıf üniversitesinde toplam 1.577 dekanın istifasını istedi. 20 Temmuz'da dekanların tamamı [istifa etti](#). 29 Temmuz'da yaptığı açıklamada YÖK iki haftalık süre içerisinde dördü rektör olmak üzere 2.300 akademik, personelin açığa alındığını [duyurdu](#).

OHAL KHK'larıyla 15 vakıf üniversitesi kapatılırken 6 bin 81 akademisyen yükseköğretim kurumlarındaki görevlerinden ihraç edildi. "Milli güvenliğe tehdit oluşturan tüm yapılara ve terör örgütlerine karşı devletin hassasiyetlerini aynen ve 'zamana bağlı kalmaksızın' taşıdıklarını" belirten YÖK, KHK ile yapılan ihraçların üniversitelerde oluşturulan komisyonlarca yürütüldüğünü açıkladı.

Rektör seçimlerinin kaldırılması da OHAL koşullarında gündeme geldi. Düzenleme 29 Ekim 2016'da [676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname](#) ile yürürlüğe girdi. Artık YÖK adaylar için "vizyon" ve "misyon"u da sorduğu ilanlar açıyor, başvuran isimler arasından seçtiği 3 adayı atama için Erdoğan'a gönderiyor. Ayrıca Erdoğan, adayları beğenmemesi durumunda, YÖK iki hafta içinde yeni aday göstermezse doğrudan atama yapabiliyor.

Erdoğan Temmuz 2017’de yaptığı bir konuşmada YÖK Başkanına “[Yardımcı doçentliğin olayı nedir](#)” diye seslenerek, yardımcı doçentliğin kaldırılmasını gerektiğini söyledi. Düzenleme hızla yapıldı, 36 bin civarındaki yardımcı doçent bir anda doçent oluverdi.

OHAL’le birlikte Türkiye’de üniversiteler, -darbe yönetimlerini bile geride bırakarak-tarihinin en karanlık dönemine girdi. Ortada bir yargı kararı olmadan fişlemeler, istihbarat raporları ve iftiralarla hüküm kurularak binlerce akademisyen keyfi işlemlerle tasfiye edildi.

Bir [Cumhurbaşkanlığı kararnamesi](#) ile yükseköğretim kurumları görevlileri hakkında da değişiklikler yapıldı. Rektörler için en az üç yıl profesörlük yapma şartı TÜBİTAK yönetim kurulu üyeliği için kamuda en az beş yıllık hizmet şartı kaldırıldı.

Meclis’te Yükseköğretim Kanunu kapsamında yapılan değişiklikle de akademik kadroların ve öğrenciler tüm tepkilerine rağmen İstanbul, Gazi, İnönü, Anadolu, Selçuk, Erciyes üniversiteleri gibi köklü üniversitelerin bazı fakülteleri ayrılarak 13’ü mevcut üniversitelerin bölünmesiyle olmak üzere 20 yeni üniversitenin kurulması ve 14 üniversitenin adının değiştirilmesi [yasası](#) kabul edildi. Ayrıca YÖK’ün vakıf üniversiteleri üzerindeki denetimi de artırıldı.

“Boğaziçi Direnişi”

Türkiye 2021 yılına yeni girmişti ki Cumhurbaşkanı Erdoğan bir gece yarısı kararnamesi ile Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne daha önce AKP'den milletvekili adayı olan Prof. Dr. Melih Bulu’yu atadı. Böylece üniversitelerdeki göstermelik rektör seçimlerinin bile OHAL yetkisiyle kaldırıldığı ve her şeyde olduğu gibi rektör seçimlerinde de tüm yetkinin artık tek başına Erdoğan’da olduğu Türkiye’de; 12 Eylül askeri darbesinden bu yana ilk kez Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne üniversite dışından bir kişi oturtulmuş oldu. Öğrenciler ve akademisyenler atamaya karşı “Kayyım rektör istemiyoruz” derken eylemde polis kampüs kapısına kelepçe vurunca, Türkiye akademisinin hal-i pür melalini ortaya koyan tarihi bir kare ortaya çıktı; akademisyen cübbelerinin polis postalları altına alındığı 2017’den, üniversite kapılarına polis kelepçesi vurulan 2021’e...

Hemen ardından öğrencilerin evlerine baskınlar düzenlendi; İstanbul Valiliği Sarıyer ve Beşiktaş ilçelerinde tüm toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasakladı. Öğrencileri polis şiddetine maruz kalan, gözaltına alınan Boğaziçi’li öğretim üyeleri de yaşananları rektörlük binasına sırtlarını dönerek proteso etti. Ve o zamandan beri hergün rektörlük binasına sırtlarını dönüyorlar...

Erdoğan ise Bulu için “layık gördüm atadım” diyerek atamayı protesto edenleri hedef aldı. Böylece Erdoğan’ın “terör” listesine Boğaziçili öğrenciler de girdi... Atama kararının üzerinden geçen 1 ayda protestolar ülke geneline yayılırken kendisini devletin rektörü olarak tanımlayan Bulu’nun tek icraatı ise üniversiteyi polis karakoluna çevirmek oldu; protestoların ilk gününde üniversite kapısına takılan kelepçe ise Boğaziçili öğrencilerin bileğine takıldı...

Bulu, kendisiyle birlikte çalışacak akademik personel bulamazken; imdada Erdoğan yetişti; Boğaziçi Üniversitesi’ne iletişim ve hukuk fakültesi kurulması kararı aldı. Boğaziçili akademisyenler; 12 Eylül Askeri Rejimi’nden sonra ilk defa Boğaziçi Üniversitesi’ne

dayatılan bu kararlar, üniversitenin iradesinin hiçe sayıldığına vurgu yaptı. Bulu, atanmasından ancak beş hafta sonra yardımcılarını belirleyebildi.

“Atamayı ben yaptım. Yüreklere yetse, cumhurbaşkanı istifa' diyecekler(...) hiç kimsenin gözünün yaşına bakmayacağız” diyen Erdoğan, akademik çalışmalarına binlerce uluslararası atıf yapılan okulun öğretim üyelerini hedef aldı. Halbuki Erdoğan’ın atadığı 71 rektörün atıf sayısı ise sıfır idi. Bu arada yeni rektör atamalarından da geri durmadı Erdoğan. Şubat ayında atanan 11 isimden 5’i öğrenim ve akademik hayatlarını atandıkları üniversitelerde geçirmeyen isimler oldu. Oğluna torpil yapmaktan yargılanan Hakkari Üniversitesi Rektörü, yeniden rektör oldu.

Bu arada Boğaziçili öğrenciler Erdoğan dışında da devlet yetkilerinin homofobik ve nefret içeren sözlerinin hedefi oldu. Aylar sonra Adalet Bakanlığı’nın, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin tutuklamalarıyla ilgili Anayasa Mahkemesi’ne gönderdiği cevap yazısında da devlet erki yine homofobiye başvuracaktı; LGBTİ+’ları “haram” diyerek hedef gösterdi. Bakanlığa göre eşcinsellik İslam dinine göre "haram" kabul ediliyor ve tutuklama kararları da hukuka uygun...

Eylemlerin 2. ayında protestolar ve sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklanan öğrencilerin sayısı 11’e yükseldi. Suçlamalar; "halkı kin ve düşmanlığa tahrik", "görevi yaptırmamak için direnme" ve “cumhurbaşkanına hakaret”... Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın derlediği verilere göre 38 ilde en az 801 kişi işkence ve kötü muameleyle gözaltına alındı, 228 kişiye adli kontrol, 29 kişiye de ev hapsi uygulandı. Ayrıca 2 kişi sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandı. Eylemlerde 6 gazeteci de yaralandı... Basından derlediğimiz verilere göre protestolar nedeniyle başlayan yargı süreçlerinde İstanbul’da 5 ayrı davada 146 öğrenci, Kocaeli’nde de 17 öğrenci sanık sandalyesine oturdu. Başta Boğaziçi olmak üzere birçok üniversitede eylemlere katılan öğrenciler hakkında disiplin soruşturması açıldı, cezalar verildi. Öğrencilerin kredileri ve bursları kesildi. Bu arada eylemlere adrese teslim yasaklar getirildi. Örneğin Boğaziçili öğrencilerin gözaltına alınan ve tutuklanan arkadaşları için yaptıkları eylemlerin hemen öncesinde Kaymakamlıklar nokta atışı eylem yasakları ilan etti.

Erdoğan’ın kayyım rektörü Bulu ve Bulu’nun atadığı isimler üniversitedeki tüm görevleri kendi aralarında paylaşmaya başladı. Bulu, enstitü müdürlüğü için yapılan seçimleri üniversitenin teamüllerine aykırı biçimde tanımadı. Bulu’nun yardımcılığını kabul eden fizikçi Prof. Dr. Naci İnci, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü oldu. İnci, aynı zamanda Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü görevini de üstüne aldı. Öte yandan Bulu, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeni kurulan İletişim Fakültesi’nin dekanlık koltuğuna da oturdu. Bulu, üniversite içerisinde 3 farklı görevde yer alırken, kendi atadığı isimlerle birlikte toplamda 42 ayrı koltuğa sahip oldu. Bu arada kayyım rektör muhalif akademisyenleri okuldan uzaklaştırmaya başladı; öğrencilere ve eylemlere verdiği destekle bilinen Feyzi Erçin’in ders vermesi engellendi.

Erdoğan’ın bir gece yarısı kararnamesiyle Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü’ne atanan Melih Bulu, 6 buçuk ay süren protestolarının ardından, yine gece yarısı yayınlanan bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle görevden alındı. Rektörlük koltuğuna bu sefer kayyım rektör Bulu’nun yardımcısı ve rektör vekili İnci oturdu. Vekaleten yürüttüğü göreve kısa bir süre sonra Erdoğan tarafından asaleten atanan İnci’nin selefinden farkı olmadı. İlk icraatı

akademisyen Can Candan'ın görevine son vermek oldu... Üniversiteyi hukuksuz ve keyfi kararlarla yönetmeye devam eden İnci, üniversite bünyesinde yapılan ve 19 akademisyenin yarıştığı “güven oylamasında” Boğaziçili öğretim üyelerinden yüzde 95 oranında ret oyu alarak rektör olması istenmeyen iki akademisyenden biri olmuştu.

Bulu'nun “6 ayda biter” dediği Boğaziçi eylemleri bitmedi, ama kayyım rektörün Boğaziçi serüveni 7. ayına varmadan bitti. Protestolarını sürdüren Boğaziçi öğrencilerinin ve akademisyenlerinin rektörün seçimle belirlenmesi başta olmak üzere birçok talebi ise güncelliğini koruyor... Akademisyenler ve öğrenciler 7 Eylül 2021 itibari ile direnişlerinin 247. gününde...

Sonuç...

Türkiye’de akademi 40 yıldır Yükseköğretim Kurulu’nun “denetim ve gözetimi” altında. 12 Eylül askeri rejiminin en kalıcı kurumlarından biri olan YÖK, siyasal aktörler değişse bile varlığını sürdürüyor. Anayasal ve yasal düzenlemeler de dahil olmak üzere tüm hukuki mevzuat politik hedef ve tercihlere göre düzenlenerek her dönemde yeniden üretiliyor. Bu yapı içerisinde YÖK siyasal iktidarın, üniversiteler de YÖK’ün taşeronu durumunda. Bu tabloda üniversitelerin akademik ve bilimsel özerkliğe kavuşması ise mümkün değil.